

נח ח"כ שיחה ג'

בפרשת בראשית אפשר לפרש "ויאמר ה' אמחה" שמדת הרחמים – שקודמת וחזקה יותר - הסכימה למדת הדין. אך לאחר שבפרשתנו מוכרח לפרש "ויזכור אלוקים" שמדת הדין נתהפכה לרחמים, אז מסתבר לפרש ש"ויאמר ה'" פירושו שמדת הרחמים נתהפכה למדה"ד.

על הפסוק (ח, א) "ויזכור אלוקים את נח" מפרש רש"י: "ויזכור אלוקים: זה השם מדת הדין הוא ונהפכה למדת הרחמים ע"י תפילת הצדיקים, ורשעתם של רשעים הופכת את מדת הרחמים לדין שנאמר ויאמר ה' אמחה את האדם והוא שם מדת הרחמים".

וצריך להבין מדוע אין רש"י מפרש בפרשת בראשית שמדת הרחמים נתהפכה למדת הדין ומדוע מחכה בפירושו עד פרשת נח?

והביאור: בפרשת בראשית אפשר לפרש באופן אחר, ובהקדים לשון רש"י בפרשת בראשית: "ראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין", דהנה, פירוש "והקדים" הוא שמדת הרחמים היא בהתגברות ומכרעת את מדת הדין (שצריך להיות מדת הדין אך מדת הרחמים גוברת). ועפ"ז היינו יכולים לפרש ש"ויאמר ה' אמחה" פירושו שמדת הרחמים הסכימה למדת הדין ולכן ה' המבול (דבאם לא היתה מסכמת לא ה' יכול להיות מבול דהרי מדת הרחמים "מוקדמת").

אך בפרשתנו שבה נאמר "ויזכור אלוקים" שבו בהכרח לפרש שתפילתם של צדיקים מהפכת את מדת הדין לרחמים, אז מסתבר שהפירוש בפרשת בראשית ב"ויאמר ה' אמחה" הוא שרשעתם של רשעים הופכת את מדת הרחמים לדין.

וכדי שיהיה שייך כריתת ברית שלא יהיה עוד מבול הוצרך שגם מדת הדין תסכים לזה ע"י שנתהפכה למדת הרחמים.

והביאור בפנימיות הענינים: בין הפסוקים דזכרונות דר"ה אומרים את הפסוק "ויזכור אלוקים" אף שבר"ה העיקר הוא הזכירה דבנ"י ולא דכל העולם. והוא מפני שהכריתות ברית דנח הוא שהעולם יהיה כפי הכוונה בשביל ישראל.

וזה מתבטא בכריתת הברית ד"לא ישבותו", שהוא מצד כח הא"ס, שהרי הנבראים מוגבלים וממילא צריכים להשתנות, וזה שאינם משתנים הוא מצד כח הא"ס שבהם. זאת אומרת שבתוקף העולם מתבטא (לא ענין של העלם אלא) גילוי כח הא"ס.

ועפ"ז יובן מאמר המדרש עה"פ "וירח הוי' את ריח הניחוח" ריחו של אברהם אבינו עולה מכבשן האש, ריח של חנניא מישאל ועזריה, וריח דורו של שמד". זאת אומרת שכדי שיהי' כר"ב דהעולם לא מספיק עבודת הקרבנות של נח אלא צריכים למס"נ. כי במס"נ מתבטא ענין זה ש"לא שניתי", וזה מתגלה דוקא ע"י ההעלם וההסתר דהעולם, דדוקא בזמן הגלות מתגלה ענין המס"נ. וזה בהתאם להנ"ל שתוקף העולם הוא גילוי כח הא"ס.

זוהו שמדת הדין מתהפכת לרחמים, שהטבע גופא מגלה אלוקות, מפני שמצד עצם מעלת נש"י שמושרשים בעצמות א"ס ב"ה, ש"לאו מכל מדות איהו כלל", גם מדת הדין מתהפכת לרחמים.